

Lausunto

25.08.2025

Asia: VN/35827/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lääkäriliitto pitää tärkeänä selkeyttää terveydenhuollon ammattihenkilölakia esityksen perustelumiestiossa kerrottujen poikkeustilanteiden edellyttämän kansainvälisen avun hyödyntämisen turvaamiseksi. Lääkäriliitto haluaa kuitenkin nostaa eräitä huomioita pohdittavaksi säätelyn jatkovalmistelussa.

Terveydenhuollon ammattihenkilölain uudessa 3c pykälässä säädettäisiin, että lakia ei sovelleta sellaiseen henkilöön, joka harjoittaa säänneltyä terveydenhuollon ammattia Suomessa osana kansainvälistä apua. Saman pykälän toisessa momentissa säädettäisiin, että ammattihenkilöllä ei ole kuitenkaan oikeutta käyttää säänneltyä terveydenhuollon ammattihenkilön ammattinimikettä.

Perustelujen mukaan kansainvälisen avun pyyntö tehtäisiin kansallisella tasolla valtioneuvoston, tasavallan presidentin tai asianomaisen ministeriön toimesta. Tilanteet liittyisivät esimerkiksi sotilaallisiin konflikteihin, terrorismiin, luonnonkatastrofeihin tai suuronnettomuuksiin, joissa olisi kasvava tarve terveydenhuollon henkilöstölle.

Jotta kansainvälisen avun hyödyntäminen ei viivästyisi normaalin ammattihenkilöiden lupakäsittelyn vuoksi, säädettäisiin, etteivät ammattihenkilöt tosiasiallisesti toimisi ammattihenkilöinä, vaan avustavissa tehtävissä. Heillä ei esimerkiksi koulutuksestaan riippumatta, olisi oikeutta määrätä lääkkeitä tai käsitellä potilastietoja.

Esitys jättää epäselväksi, mihin hoitoon liittyviin toimenpiteisiin tai toimintoihin kyseisten henkilöiden ajatellaan olevan oikeutettuja. Joka tapauksessa oikeudet näyttäisivät erittäin rajatuilta, käytännössä hoitopäätösten tekeminen tai itsenäinen toteuttaminen ei olisi mahdollista. Esimerkiksi kätilöt eivät voisi hoitaa synnytyksiä tai kirurgit eivät voisi leikata potilaita. Tätä ei voida kyseisissä tilanteissa pitää tarkoituksenmukaisena, eikä kansainvälisen avun tarjoajille motivoivana. Sääntelyn tulee mahdollistaa kyseisten henkilöiden ammattiosaamisen mahdollisimman kattava hyödyntäminen.

Kansainvälinen apu olisi tarkoitus ohjata terveydenhuollon normaalirakenteisiin hyvinvointialueiden johto- ja valvontavastuulle, mukaan lukien tilanteet, joissa apuun sisältyisi esimerkiksi kenttäsairaala toimintoihin.

Lähetetyt ammattihenkilöt eivät olisi potilasvakuutuslaissa tarkoitettuja vakuutusvelvollisia ammattihenkilöitä, mutta toimisivat lähtökohtaisesti sellaisen yhteisön tai säätiön lukuun, jota vakuuttamisvelvollisuus koskee.

Vaihtoehtoisina säätämiskeinoina on tarkasteltu nopeasti sovellettavaa ammattihenkilön oikeuksien poikkeuslupamenettelyä, jonka kuitenkin arvioidaan hidastavan avun perille saamista. Lisäksi tarkasteltiin vaihtoehtoa, jossa poikkeaminen ei olisi sidottu kansainvälisen avun lain mukaiseen päätöksentekoon.

Lääkäriliiton arvion mukaan ehdotettu sääntely, joka sinällään on jonkin verran ristiriitainen sen osalta harjoittavatko avustajat terveydenhuollon ammattia vai eivät, on kömpelö ja epäselvä vastuiden ja oikeuksien kannalta. Lääkäriliitto ehdottaa, että uusi 3c pykälä kirjoitettaisiin siten, että esityksen mukaisissa tilanteissa pyydettyään apuun toimitetut ammattihenkilöt saisivat toimia hyvinvointialueen terveydenhuoltolain 57 § mukaisen vastaavan lääkärin arvion perusteella koulutustaan ja osaamistaan vastaavissa tehtävissä hyvinvointialueen johto- ja valvontavastuulla hyvinvointialueen lukuun ilman Lupa- ja valvontaviraston myöntämää oikeutta. Tällöin heidän ammattiosaamistaan ja koulutustaan kyettäisiin tällaisissa erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa, käyttämään optimaalisesti hyödyksi. Lääkärit voisivat tehdä hoitopäätöksiä ja sairaanhoitajat hoitaa potilaita. Vastaava lääkäri voisi myös kokemuksen karttuessa lisätä ammattihenkilöiden oikeuksia ja vastuita. Kielitaitovaatimuksista jouduttaisiin myös tinkimään, mutta nykyteknologia antaa mahdollisuuden myös potilastietojen riittävään käsittelyyn ilman sujuvaa suomen tai ruotsin kielen taitoa.

Koska kyseessä olisi tilanne, jossa valtiovalta on pyytänyt kansainvälistä apua, olisi tarkoituksenmukaista, että avun tuottajajärjestö ei olisi vastuussa potilasvakuutuksesta. Esitöiden mukaan ammattihenkilöt toimisivat vakuutusvelvollisten yhteisöjen tai säätiöiden lukuun, eivätkä olisi itse vakuutusvelvollisia. Selkeintä potilaiden oikeuksien kannalta olisi, että avun vastaanottajahyvinvointialue vastaisi potilasvakuutuksesta myös avun toteuttajien osalta. Asiasta

tulisi säätää, tai vähintään kirjoittaa asia selkeästi perusteluissa. Nykyinen muotoilu perustelutekstissä on epäselvä.

Lääkäriliitto kannattaa kansainvälisen avun lainmukaisuuden selkeyttämistä säätämällä asiasta terveydenhuollon ammattihenkilölaissa. Toivomme, että huomiomme pohditaan jatkovalmistelussa.

Mattila Jukka
Suomen Lääkäriliitto - Finlands Läkarförbund